

Kanegelo ye e bolela ka Bonisile John Kani.

O belegwe ka 1943 go la New Brighton, toropong ya Gqeberha. O bontšhitše lerato la go ba moraloki le go rata dikanegelo go tloga bonnyaneng bja gagwe.

Mošemane yo wa go tšwa Kapa Bohlabela o ile a gola a ba moraloki, mongwadi le molaodi wa go tuma.

Koko wa John ke yena a mo tsebišitšego lefase la dikanegelo.

O be a mo anegela dinonwane tše dintši a ba a mo ruta go hlama dikanegelo.

Koko wa John o be a anega dikanegelo mantšiboa a mangwe le a mangwe.

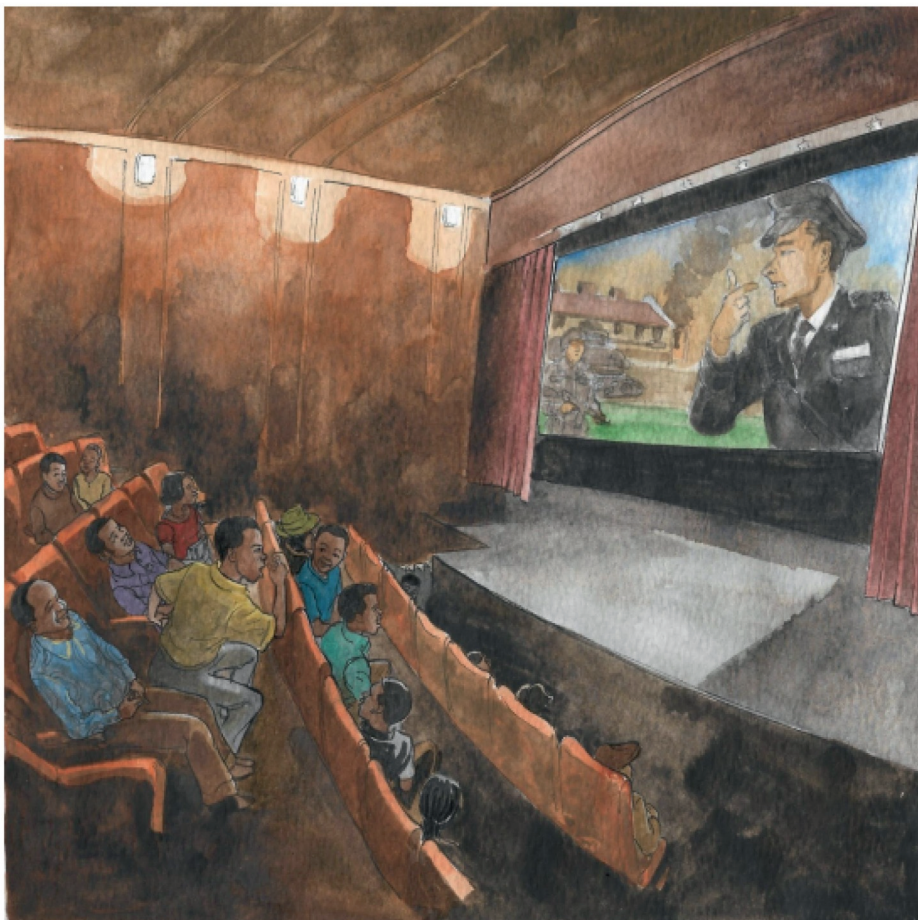
E be e le dikanegelo tša go tšhoša tša go bolela ka moloi wa meno a matelele le dinala tše ditelele.

Ka letšatši le lengwe, koko wa gagwe o ile a kgopela John gore a mo anegele kanegelo.

John a thoma ka go re, "Kgalekgale go be go na le mokgekolo yo a bego a phela a nyaka gore bana ba mo anegele dikanegelo!"

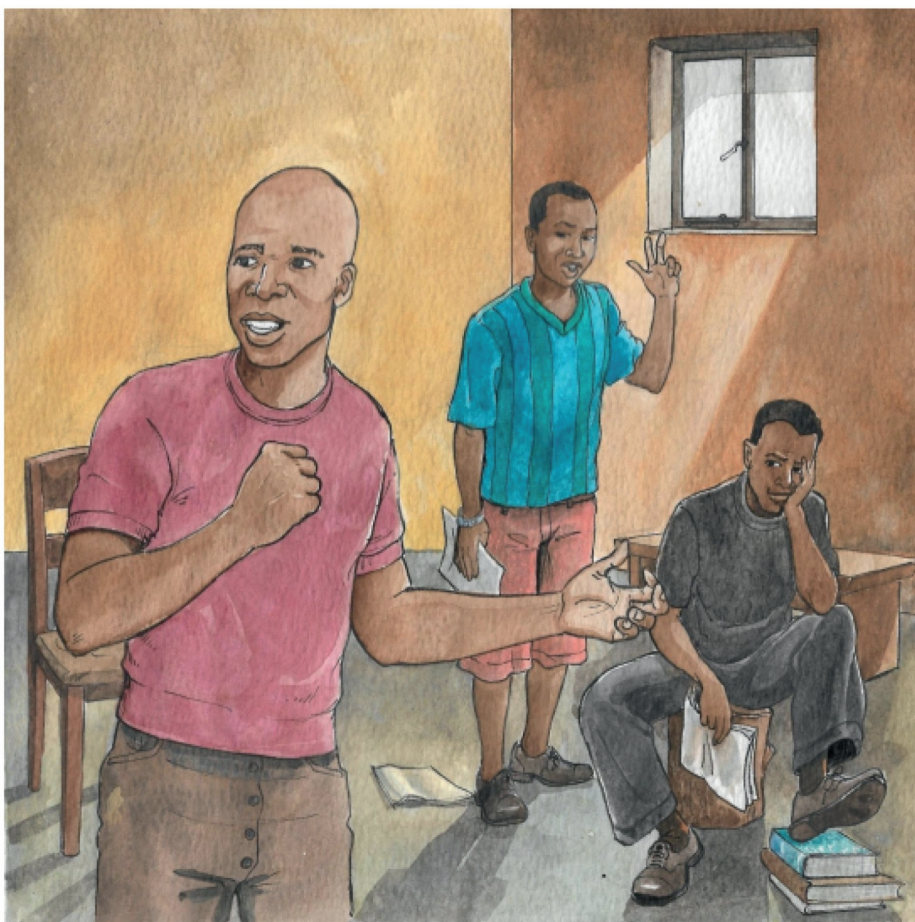
John o be a ipshina ka go anega dikanegelo. O ile a thoma go raloka dipapading tša sekolo. Papadi ke kanegelo yeo e diragatšwago ke baraloki.

Baraloki ba kgona go fetola mantšu a bona le go itira batho ba bangwe. Ba kgona go raloka bjalo ka batho ba go fapana dipapading le difiliming.

Ge John a sa le moswa, o be a lebelela difilimi le bagwera ba gagwe bao ba bego ba sa kwešiše Seisemane gabotse.

O be a tolokela bagwera ba gagwe poledišano le go raloka dikarolo tša baraloki ba go fapafapana.

John o ile a šoma femeng ka morago ga go fetša sekolong se se phagamego.

O ile a kopana le sehlopha sa baraloki ba bathobaso bao ba bego ba šoma mešomo ye mengwe.

John o rile, "Re be re se sehlopha sa baraloki ba difilimi fela. Re be re le mašole ao a bego a šomiša sefala go ba kgahlanong le diphošo."

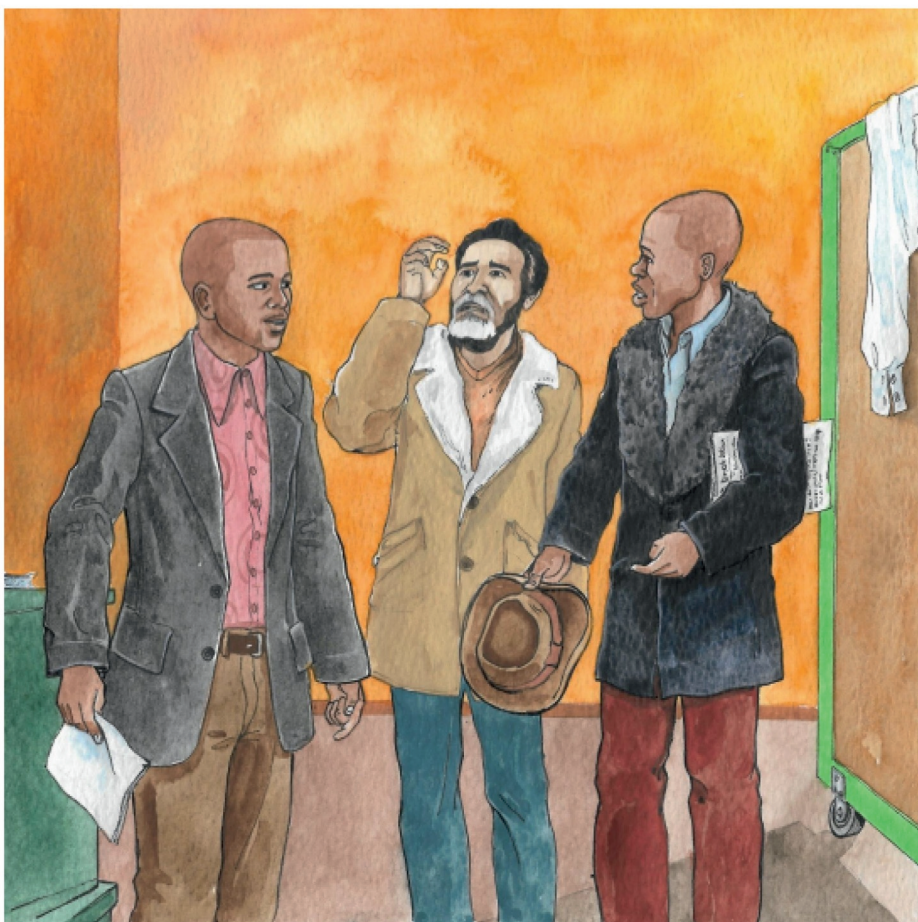

Ka yona nako yeo, John o ile a ba mogwera wa mmakgonthe le Winston Ntshona. Ba ile ba thoma go hlama dipapadi mmogo.

Ba ralokile sehlopheng sa papadi ya *Serpent Players*.

Papapadi ya sehlopha se ya mathomo e be e le ka gare ga molete wa noga wa go hloka selo kua dizoo tša Gqeberha.

Ke ka fao ba ipitšago gore ke bona di *Serpent Players*.

Athol Fugard, e lego moraloki le mongwadi, ke yena a beakantšego sehlopha sa *Serpent Players*.

Athol, John le Winston ba šomile mmogo go hlama dipapadi tše pedi tše bohlokwa ka 1970.

Dipapadi di be di bolela ka ditlamorago tša kgethologanyo go Bathobaso.

Dipapadi tšeo di bitšwa *Sizwe Banzi is Dead* le *The Island*.

Sizwe Banzi is Dead e bolela ka melao ya boitsebišo, mola Bathobaso ba be ba swanetše go sepela ba swere lengwalo la boitsebišo leo le bego le bitšwa dompase.

Sizwe Banzi ga a kgone go šoma gobane a palelwa ke go hwetša dompase.

The Island yona e bolela ka banna ba babedi kgolegong ya go tuma ya dibofša tša dipolotiki ya *Robben Island*.

Ka 1975 kua New York, John le Winston ba ile ba thopa sefoka sa *Tony Awards* ka *Sizwe Banzi is Dead* le *The Island*.

Sefoka sa *Tony Awards* ke sa ditšhabatšhaba se bohlokwa seo se laetšago bokgoni bja go kgahliša bja dipaesekopo. (Dipapadi di bapalwa dipaesekopong).

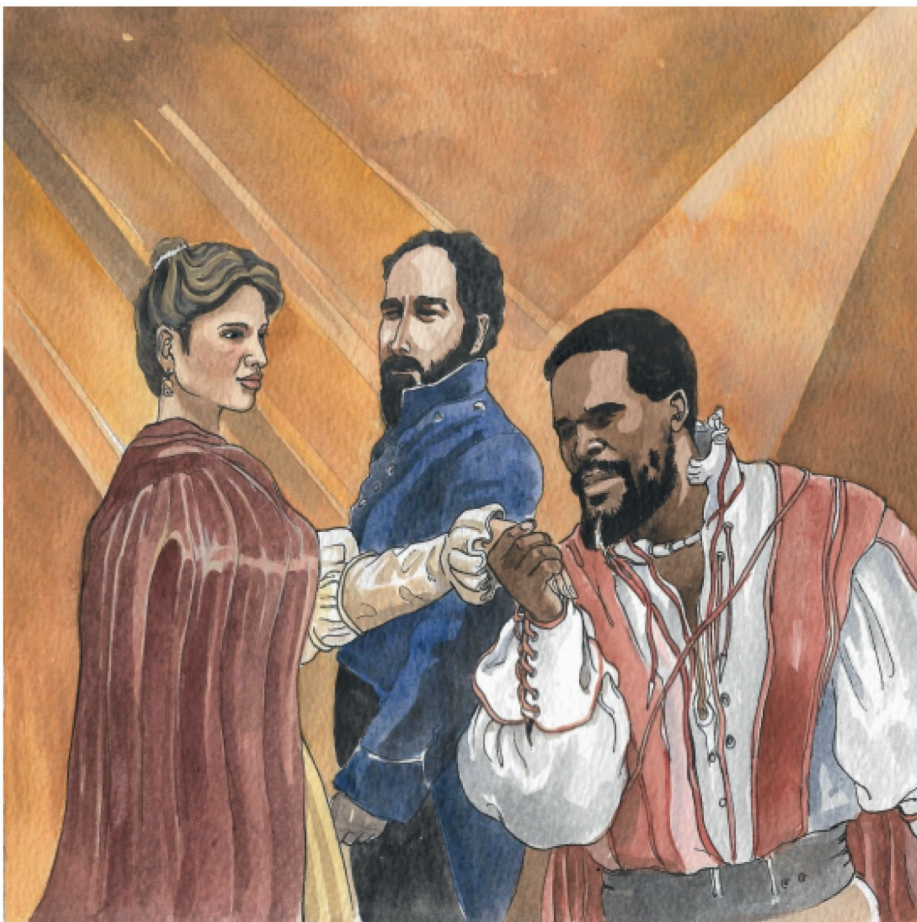
John o ile a thoma go šoma le molaodi wa dipaesekopong yo a bitšwago Barney Simon.

John le Barney ba ile ba hloma *Market Theatre Laboratory*, e lego seripa sa *Market Theatre* go la Johannesburg.

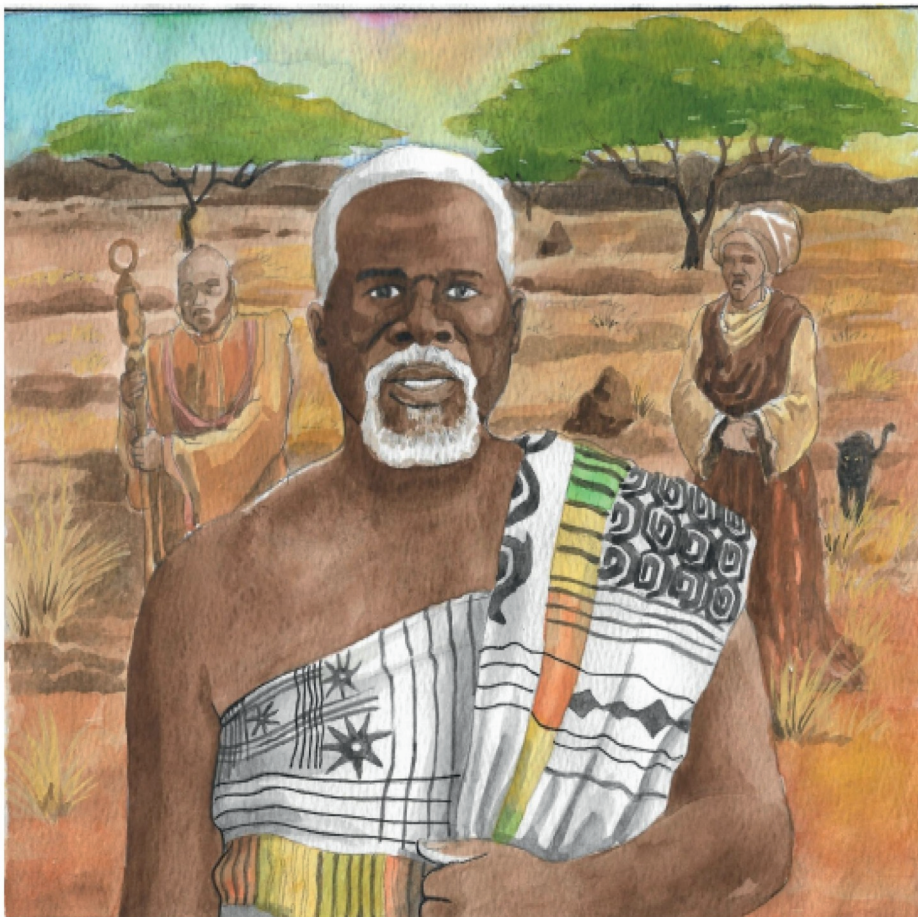
Laboratory e hlahla batho bao ba nyakago go šoma dipaesekopong, kudu ka go raloka difilimi.

Ka 2014, *Market Theatre* e ile ya fetolwa leina la lefelo la yona le legolo ya ba *John Kani Theatre*, go mo fa tlhompho.

Ka 2002 John o ngwetše papadi ya gagwe ya mathomo ya go bitšwa *Nothing but the Truth*. Yona ile ya bapalwa Afrika Borwa morago ga kgethologanyo.

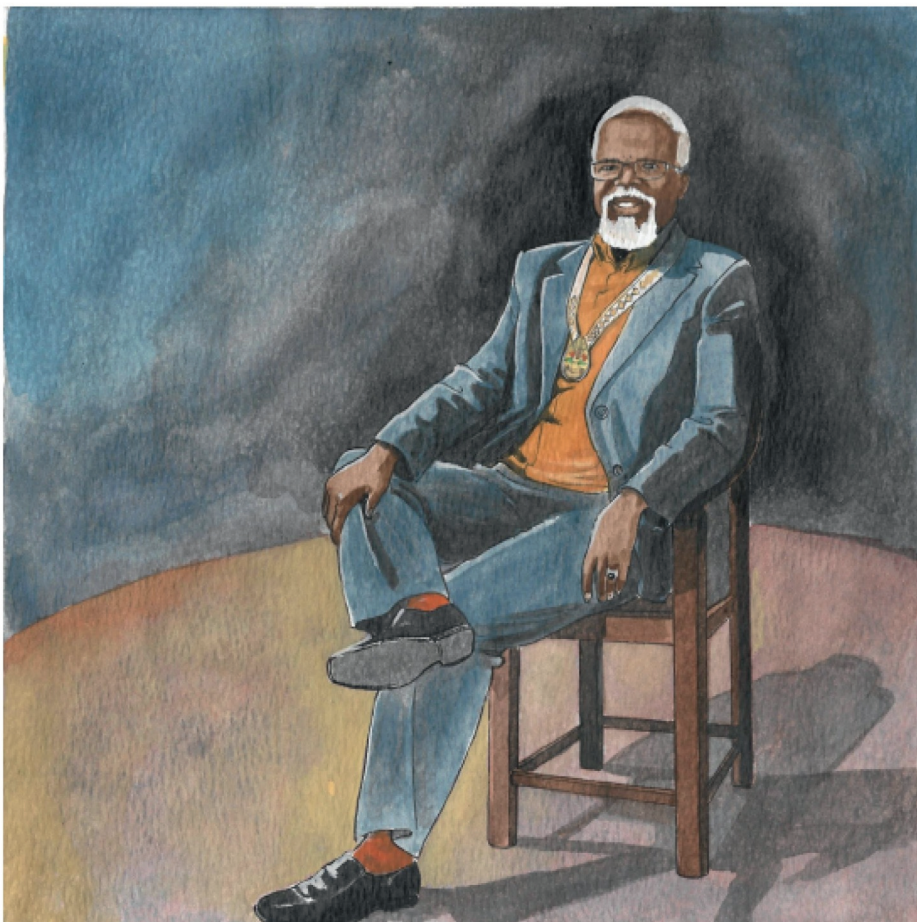
Mengwageng ye mentši ya go feta, o bapetše dipapading tše dintši tša go fapafapana, go swana le *Othello* ya William Shakespeare, le *Miss Julie* ya August Strindberg.

John o ralokile tlhatlamanong ya difilimi tša thelebišene. Ka 2016 a raloka karolo ya *King T'Chaka of Wakanda* filiming ya *Captain America: Civil War*.

Ka morago ga mengwaga ye mebedi, a raloka karolo ya *King of Wakanda* filiming ya *Black Panther*.

John o ile a dira gore leleme la SeXhosa le boletwe bjalo ka polelo ya Wakanda!

Ka 2005, mmušo wa Afrika Borwa o ile wa abela John sefoka sa *The Order of Ikamanga*.

Sefoka se ke sa mešomo ya gagwe ya maemo a godimo ka tša boitlhamelo bjalo ka dipaesekopo, dingwalwa, mmino goba tša go bega ditaba.

Lehono le, John o sa tšwela pele ka go ngwala, go raloka le go atlega ka lefapheng la dipaesekopo.

—John ge a bolela ka diphihlelelo tša gagwe o re:

1. “Go ngwala le go raloka dipapading tša dipaesekopo go nthuša gore ke itswalanye le boteng bja pelo le moya wa ka.”
2. Na o nagana gore o ra go reng ka se? Boledišana le ba bangwe ka taba se.

—Dipotšišo

1. Na John Kani o hlohleeditšwe ke mang gore a anege dikanegelo? Gobaneng o realo?
2. Hlaloša gore batho ba ba latelago ba dira eng dipaesekopong: moraloki, mongwadi, molaodi.
3. Na leina la mathomo la sehlopha sa baraloki sa *The Serpent Players* ke lefe?
4. Nyakišiša gore na go na le sehlopha sa dipaesekopo motseng wa geno?
5. Na go direga bjang gore badiragatši ba tume mošomong wa bona?
6. Na maikutlo a gago ke afe mabapi le mošomo wa badiragatši le diopedi tša mmimo?
7. John Kani o re, "Re šomišitše bokgabo go bolela kgahlanong le bobe." Ke diphošo dife tšeo ba ka bago ba ile ba bolela kgahlanong le tšona?
8. O nagana gore goreng batho ba šomiša bokgabo go bolela ka bobe setšhabeng?

Kanegelo ye e hlamilwe le go ngwalwa ka polelo ya
Tshivenda, bjalo ka karolo ya protšeke ya Zenex
Ulwazi Lwethu ya ngwaga wa 2021.